

TALPRA MAGYAR!

– KULTUSZ ÉS EMLÉKEZET –

Amagyartörténelemnagynapján, 1848. március 15-én, két helyszínen, Bécsben és Pesten fontos események zajlottak, amelyeknek két kimagasló alakja Kossuth Lajos és Petőfi Sándor volt. Kossuth ezen a napon vitte Bécsbe a pozsonyi országgyűlés követeléseit, Petőfi pedig a pesti események középpontjába került.

Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc 165. évfordulójának alkalmából rendezett kiállításunk az Országos Széchényi Könyvtár gazdag gyűjteményeiből válogatva mutatta be történelmünk jelentős eseményét és meghatározó két alakját, valamint a kiegyezést követően kibontakozó, 1848 köré épülő kultuszt. A Plakát- és Kisnyomtatványtár színes és szerteágazó anyagából válogatva az épület V. szintjének büfé felőli folyosóján láthattuk azokat a sajtótermékeket, amelyek 1848. március 15-nek reggelén cenzúramentesen hagyták el Landerer és Heckenast nyomdaműhelyét. A *12 pont* és a *Nemzeti dal* kinyomtatásával vette kezdetét Pesten a forradalom, melynek első vívmánya a sajtószabadság volt. A kiállításon litográfiák, metszetek és színes illusztrációk segítségével elevenedett meg a kor és a környezet. Láthattuk az első felelős magyar kormány tagjainak és a szabadságharc tábornokainak arcképét, Buda 1849-es ostromát és Hentzi tábornok halálát, továbbá megismerhetjük Kossuth pénzügyminiszteri tevékenységének kézzelfogható lenyomatát, az eredeti Kossuth-bankókat is.

A folyosó ruhatár felőli részén, eredeti plakátokon követhettük nyomon március 15. kultuszát. Látható volt a *Bem – Petőfi* címet viselő egykori plakát is, amely a forradalom és szabadságharc 50. évfordulójára (1898) készült nagyméretű panorámaképet reklámozta, s amelyről mostani kiállításunk plakátjának grafikai motívumát is – Petőfi lovon ülő alakját – kölcsönöztük. A panorámakép, amely méreteiben és stílusában hasonlított a Feszty-körképhez, a nagyszabású csata jeleneteit örökítette meg, kiemelve Bem és Petőfi alakját.

Az V. szinti folyosóról nyíló Nemzeti Erekllyetérben – a nevéhez méltó módon – a Kossuth és Petőfi személyéhez kötődő relikviákat állítottunk ki. A Kézirattár gyűjteményéből látható volt itt a *Nemzeti dal* eredeti

kézirata, valamint Petőfi más autográf jegyzetei és rajzai. Az ún. Erekllyetárlóban a Kossuth hangját őrző eredeti fonográfhengereket és egy korabeli lejátszó készüléket helyeztünk el. Kossuth 1890-ben az aradi Szabadság-szobor leleplezésének ünnepére mondta fonográfra 460 szóból álló beszédét. A beszéd részletének digitalizált változatát is meghallgathattuk a kiállításban.

1894-ben – Kossuth halála után – a nemzeti könyvtárba került a „turini remete” páratlan értékű magánkönyvtára. Az aradi eseményekhez kapcsolódva ebből a gyűjteményből is megcsodálhattunk néhány dedikált kötetet és levelet. A dedikációkból és levelekből is nyomon követhető az a páratlan léptékű kultusz, amely még Kossuth életében kibontakozott személye körül. A Kossuth-kultuszhoz kötődik a Müller József által komponált Kossuth-induló kiállított kéziratos és nyomtatott változata is. Látható volt a címlapja miatt híressé vált zenemű is, a Kálózi János által megzenésített *Nemzeti dal* kottája. A forradalom évében kiadott zenemű címlapján szerepelt ugyanis először az a jelenet, amelyen Petőfi a Nemzeti Múzeum lépcsőjének párkányán szaval. Később erről az ábrázolásról terjedt el az a magát mai napig makacsul tartó legenda, hogy a költő a múzeum lépcsőjéről is elszavalta a *Nemzeti dalt*. A kiállítóterben halk zenei aláfestésként a kor hangulatát megidéző dallamok csendültek fel. Kossuth hangját, az eredeti kottákat és a hangzó anyagot a Zeneműtár őrzi.

Az egyik kiállítási falon a Nemzeti Színház több egykori színésznének kinagyított portréját láthattuk Laborfalvy Róza, id. Lendvay Márton, Szigeti József, Komlóssy Ida, Szigligeti Ede, Egressy Gábor neve ismerősen cseng Katona József *Bánk Bánja* korabeli plakátjáról is. Az 1848. március 15-ei pesti események méltó megkoronázása volt, hogy aznap este Nemzeti Színházban közkívánatra a *Két anya gyermeke* című darab helyett a *Bánk Bánt* tűzték műsorra. Az eredeti szöveggönyvek, plakátok és színészportrék a Színház-történeti Tár gyűjteményét gazdagítják.

A Térképtárban őrizzük azt az 52,5x35 cm méretű különleges térképet, amelynek kinagyított másolatát szintén megcsodálhattuk a kiállításon. A térképen plasztikus formában elevenednek meg az 1848-as for-

radalmak európai szinterei. A Bécsben kiadott térkép – érthető módon – a német eseményekre fókuszál.

A törzsgyűjteményből származó korabeli hírlapok beszámolóit idézték fel számunkra 1848. március idusának történéseit. Meglepő, hogy a *Pesti Hírlap*nak „csak” az 1848. március 17-én megjelent száma közölte az eseményeket. Nyilvánvaló, hogy a forradalom

hevében senkinek nem volt ideje a másnapi lap számára megírni a tudósításokat. A kiállítás ideje alatt tárlatvezetéseket és múzeumpedagógiai foglalkozásokat tartottunk.

Elbe István
elbe.istvan.at.oszk.hu

BUDAPEST, BUDAVÁRI PALOTA „F” ÉPÜLET (06) 1 224 3746 FACEBOOK.COM/NEMZETIKONYVTAR PR@OSZK.HU OSZK.HU

2013. MÁRCIUS 15.
ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
TALPRA MAGYAR! – KULTUSZ ÉS EMLÉKEZET
10.00-18.00

TALPRA MAGYAR! – KULTUSZ ÉS EMLÉKEZET KIÁLLÍTÁS •
NEMZETI DAL – PETŐFI 1848. MÁRCIUS 13-ÁN KELT KÉZIRATA • KOSSUTH KÖNYVTÁRA: DEDIKÁLT KÖNYVEK ÉS LEVELEK •
KOSSUTH HANGJA – AZ 1890-ES FONOGRAFHANGER HANGANYAGÁNAK DIGITALIZÁLT VÁLTOZATA •
MÁRCIUS 15. EMLÉKEZETE A 20. SZÁZAD SORSFORDULÓI KÖZEPETTE – PLAKÁTOK, FILMHÍRADÓK •
PEST-BUDA AZ 1840-ES ÉVEKBEN: KORABELI METSZETEK ÉS LITOGRFÁFIÁK – ÖLTÖZKÖDÉS, CSATAKÉPEK, NÉPSZERŰ IRODALOM •
FÉNYKÉPEZKEDÉS EGY KORABELI METSZETES ÁBRÁZOLÁSBAN •

10.00 – 11.00 KOMOLYZENEI KONCERT GYERMEKEK SZÁMÁRA (HELYSZÍN: 6. SZINT)
10.00 – 17.00 OLVASÓLIGET (HELYSZÍN: 6. SZINT)
10.00 – 17.00 KÉZMŰVES FOGLALKOZÁSOK (HELYSZÍN: 5. SZINT)
11.00–11.30 PALOTÁS TÁNCBEMUTATÓ ÉS TANÍTÁS
A REFORMKORI HAGYOMÁNYÓRZÓK TÁRSASÁGÁNAK KÖZREMŰKÖDÉSÉBEN (6. SZINT)
12.30–13.00 VISELETTÖRTÉNETI DIVATBEMUTATÓ
A REFORMKORI HAGYOMÁNYÓRZÓK TÁRSASÁGÁNAK KÖZREMŰKÖDÉSÉBEN (6. SZINT)
15.30–16.00 PALOTÁS TÁNCBEMUTATÓ ÉS TANÍTÁS
A REFORMKORI HAGYOMÁNYÓRZÓK TÁRSASÁGÁNAK KÖZREMŰKÖDÉSÉBEN (6. SZINT)
TÁRLATVEZETÉSEK: 12.00, 14.00, 16.00 ÓRÁTÓL
BEIRATKOZÁSI AKCIÓ:
VÁLTSON FÉLÁRON ÉVES OLVASÓJEGYET!

2013.
MÁRCIUS 15.

TALPRA MAGYAR
KULTUSZ ÉS EMLÉKEZET

